

HUQUQ IJODKORLIGINING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI

Usmonova Odina Habibovna

Farg‘ona viloyati yuridik texnikumi
maxsus fan o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada huquqiy ijodkorlik davlat ichidagi faoliyatni tartibga soluvchi qonunlar va qoidalarni ishlab chiqish uchun asos bo‘lib xizmat qilishi, qoida va me‘yorlarni o‘rnatish orqali huquqiy ijodkorlik jamiyatda qonuniylik va tartibni ta‘minlashga xizmat qilishi yuzasidan fikr-mulohazalar bayon qilingan. Shuningdek, huquqiy ijodkorlikda jamoatchilik ishtiroki demokratik qadriyatlarni mustahkamlashi va bu barqarorlik va xavfsizlikni saqlash uchun muhim ekanligi ta‘kidlab o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Huquqiy ijodkorlik, davlat tizimi, qonun, me‘yoriy hujjatlar, huquqiy hujjatlar, huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlari, sudyalari, advokatlar va huquqni muhofaza qiluvchi mutaxassislar, huquqiy normalar, sud-huquq tizimi, inson huquqlari

Huquqiy ijodkorlik – davlat tizimida qonunlar, me‘yoriy hujjatlar va huquqiy hujjatlarni yaratish, sharhlash, o‘zgartirish va qo‘llash jarayonidir. U huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlari, sudyalari, advokatlar va huquqni muhofaza qiluvchi boshqa mutaxassislarning faoliyati, shuningdek, jamoatchilikning faol ishtiroki, huquqiy normalar va normalarni shakllantirishni o‘z ichiga oladi.

Huquqiy ijodkorlik davlat ichidagi faoliyatni tartibga soluvchi qonunlar va qoidalarni ishlab chiqish uchun asosdir. Qonunlar fuqarolar, tashkilotlar va davlat organlarining huquq va majburiyatlarini belgilaydi. Qoida va me‘yorlarni o‘rnatish orqali huquqiy ijodkorlik jamiyatda qonuniylik va tartibni ta‘minlashga xizmat qiladi. Bu barqarorlik va xavfsizlikni saqlash uchun muhimdir. Huquqiy ijodkorlik orqali yaratilgan qonunlar va qoidalar fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qiladi. Ular qonun oldida tenglikni ta‘minlaydi, kamsitishlarni taqiqlaydi va adolatni kafolatlaydi.

Huquqiy ijodkorlik xo‘jalik faoliyatini tartibga solib, tadbirkorlikni rivojlantirish uchun sharoit yaratadi. Bunga mulkka oid qonunlar, shartnomalar, soliqlar va biznes muhitini tartibga soluvchi boshqa qoidalar kiradi. Huquqiy ijodkorlik davlat institutlarida va umuman jamiyatda barqarorlik va bashoratlilikni yaratishga yordam beradi. Bu investitsiyalarni jalb qilish va rivojlanish uchun muhim.

Huquqiy ijodkorlik xalqaro munosabatlarda ham muhim o‘rin tutadi. Xalqaro shartnoma va bitimlarni tuzish, shuningdek, ularni milliy qonunchilikka to‘g‘ri tatbiq etish huquqiy ijodkorlikning bir qismidir. Huquqiy ijod jamiyat va fuqarolarning qonunlar va me‘yoriy hujjatlarni shakllantirish jarayonida ishtirok etishini nazarda tutadi. Bu fikr va manfaatlar xilma-xilligini ta‘minlab, qonunchilikning qonuniyligini ta‘minlaydi. Huquqiy ijodkorlik jamiyatdagi o‘zgaruvchan sharoit va muammolarga moslashishi kerak. Muvaffaqiyatli boshqaruv uchun moslashuvchanlik va qonunlarni o‘zgartirish qobiliyati muhimdir.

Binobarin, huquqiy ijodkorlik davlat boshqaruvida, qonuniylik, adolat, barqarorlikni ta‘minlash, fuqarolarning huquqlari va jamiyat manfaatlarini himoya qilishda muhim o‘rin tutadi.

Huquqiy ijodkorlikning asosiy jihatlari huquq tizimida qonunlar va me‘yoriy hujjatlarni yaratish, izohlash, o‘zgartirish va qo‘llashning turli ko‘rinishlarini o‘z ichiga oladi. Huquqiy ijodkorlikning asosiy jihatlari quyidagilar:

1. Qonunchilik va qonunlarni ishlab chiqish:

Ushbu jarayon qonun chiqaruvchi organlarning (parlamentlar, dumalar, senatlar) qonunlarni yaratish va o‘zgartirishlar bo‘yicha ishi, qonunlarni ishlab chiqish, muhokama qilish va qabul qilish jarayoni, shu jumladan qo‘mita muhokamasi va ovoz berish, qonun loyihalarini tayyorlashda yuridik ekspertlar va yuridik maslahatchilarning roli kabilarni o‘z ichiga oladi.

2. Qonun hujjatlarini talqin qilish va qo‘llash:

Qonunlarni sharhlashda sud hokimiyatining roli, qonunlar va sud amaliyoti asosida sudlar tomonidan qaror qabul qilish, huquqiy ijodda pretsedentlar va sud qarorlarining ahamiyati kabi masalalar huquqiy ijodkorlikning asosiy jihatlaridan biridir.

3. Qonunlarning bajarilishini monitoring qilish va nazorat qilish:

Huquqiy ijodkorlikning ushbu jihati davlat organlari va idoralarning qonunlar ijrosini nazorat qilish ishlari, ma'muriy nazorat va qonunlarga rioya etilishini nazorat qilish, fuqarolar huquqlarini nazorat qilish va himoya qilishda Ombudsman va mustaqil organlarning roli kabilarni qamrab oladi.

4. Sud-huquq tizimini isloh qilish va huquq tizimini rivojlantirish:

Sud jarayonlari va tartiblarini takomillashtirish, nizolarni muqobil hal etish tizimini ishlab chiqish (mediatsiya, arbitraj va boshqalar), sudyalardan va huquqshunos mutaxassislarini tayyorlash ham huquqiy ijodkorlikning muhim jihatlaridan biri hisoblanadi

5. Iqtisodiyot va tadbirkorlikni tartibga solish:

Ushbu jihat biznes muhiti uchun qoidalar va qoidalarni, shu jumladan mulk, shartnomalar, soliqlar va iqtisodiyotning boshqa jihatlariga oid qonunlarni yaratish, moliyaviy va korporativ qonunchilikni ishlab chiqish va o'zgartirish kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

6. Inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlash:

Fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlovchi qonun va me'yoriy hujjatlar ustida ishlash, diskriminatsiya va inson huquqlari buzilishidan himoya qilish huquq ijodkorligining asosiy xususiyatlaridan biridir.

7. Xalqaro munosabatlarni tartibga solish:

Huquqiy ijodkorlikning mazkur jihati xalqaro shartnoma va bitimlarni tuzish va ratifikatsiya qilish, xalqaro normalar va qoidalarni milliy qonunchilikka muvofiqlashtirish masalalari bilan bog'liq.

8. Huquqiy ijodda jamiyat va fuqarolarning ishtiroki:

Qonun loyihalari va huquqiy o'zgartirishlarni muhokama qilishda fuqarolar va jamoat tashkilotlarining ishtiroki ta'minlanadi. Qonun ijodkorligi jarayonlari haqidagi axborotning shaffofligi va mavjudligi ta'minlanadi.

9. Huquqiy ta'lim va ma'lumotlar:

Fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirishga qaratilgan ta'lim dasturlari va tadbirlari amalga oshirib boriladi. Fuqarolarning huquq va majburiyatlari to'g'risidagi axborotni tarqatish bo'yicha axborot kampaniyalari va tadbirlari keng ko'lamda tashkil etiladi.

10. O'zgaruvchan sharoit va qiyinchiliklarga moslashish:

Qonunchilik va huquqiy tizimning moslashuvchanligi va o'zgarishi, shuningdek, yangi chaqiriq va talablarga moslashishi huquqiy ijodkorlikning yana bir muhim jihati sanaladi.

Bu jihatlar qonun ustuvorligini, adolatni, jamiyat barqarorligi va taraqqiyotini ta'minlash, davlat boshqaruvi va huquqiy tartibotni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Huquqiy ijodkorlik va jamoatchilik ishtiroki bir-biri bilan chambarchas bog'liq va o'zaro ta'sirga ega. Huquqiy ijodda jamoatchilik ishtiroki fuqarolar, jamoat tashkilotlari va boshqa manfaatdor shaxslarning qonunlar va normativ hujjatlarni yaratish, o'zgartirish va qo'llashga faol ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Fuqarolar o'z fikrlarini bildirishlari, tashabbuslar bilan chiqishlari, qonun loyihalarini muhokama qilishda ishtirok etishlari mumkin. Bu jamoatchilik muhokamalari, onlayn maslahatlar, petitsiya va boshqa mexanizmlar orqali amalga oshirilishi mumkin. Qonun ijodkorligi jarayonida ochiqlik fuqarolarga qarorlar qanday qabul qilinayotgani va qonunlar ishlab chiqilayotganda qanday vajlar inobatga olinishini nazorat qilish imkonini beradi. Bu hukumatga ishonchni kuchaytiradi va qonunchilikning qonuniyligini oshiradi.

Hukumat va qonun chiqaruvchilar fuqarolarning ehtiyojlari va umidlarini tushunish uchun jamiyat bilan muloqot va maslahatlashuvlarda qatnashishi mumkin. Bu jamiyatning real ehtiyojlariga javob beradigan qonunlarni yaratish imkonini beradi. Jamoa tashkilotlari va ekspertlar qarorlar qabul qilishda yordam berish uchun qonun chiqaruvchilarga axborot va tahlillarni taqdim etishlari mumkin.

Bu, ayniqsa, murakkab va ixtisoslashgan sohalarda muhim ahamiyatga ega. Fuqarolar va jamoat tashkilotlari qonunlar va fuqarolarning huquqlarini nazorat qilish va amalga oshirishda muhim rol o'ynaydilar. Bu huquqbuzarliklarning oldini olishga, qonun va tartibni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Ta'lim va axborot dasturlari fuqarolarga o'z huquq va majburiyatlarini tushunish va himoya qilishga yordam beradi. Bu jamiyatning huquqiy savodxonligini oshirishga xizmat qiladi. Huquqiy ijodkorlikda jamoatchilik ishtiroki demokratik qadriyatlarni mustahkamlaydi, qonunchilikning yanada adolatli va faolligini ta'minlaydi, fuqarolar huquqlari buzilishining oldini oladi. Bu jamiyatda huquqiy tartib va demokratiyani mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. T.:O'zbekiston, 2023.
2. Ahmedshayeva M. Davlat mexanizmi va hokimiyatlar bo'linishi. O'quv qo'llanma. - T.: TDYI, 2005.
3. Islomov Z.M. Davlat va huquq nazariyasi. - T.: Adolat, 2007.
4. Odilqoriyev X. Davlat va huquq nazariyasi. Darslik. - T.: Adolat, 2018.
5. Saburov N. Davlat va huquq nazariyasi. O'quv-uslubiy qo'llanma. - T.: TDYI, 2008.
6. Энциклопедический юридический словарь - М.: ИНФРА-М, 1997.
7. Najimov M.K. Huquqiy ong va huquqiy madaniyat – T.: TDYU, 2018.
8. Najimov M.K. davlat funksiyalari - T.: TДЮУ, 2018.
9. Odilqoriyev X.T., Yakubov Sh.U. Milliy huquqiy tizim va huquqiy qadriyatlar. Monografiya – T.: SMI-ASIA, 2010.